

УДК 141.319.8 «19»

DOI <https://doi.org/10.24195/spj2310-2896.2019.3.4>

Димчук Анатолій Володимирович

здобувач кафедри філософії

Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

вул. Дворянська, 2, Одеса, Україна

ВІЗІЯ ПІФАГОРА В СОЦІАЛЬНИХ «КОНСТРУКЦІЯХ» МАСОНСЬКОГО СИМВОЛІЗМУ

Стаття присвячена аналізу впливу філософії Піфагора на формування масонського дискурсу у XVII – XVIII ст. Розглядаючи соціальну та символічну складові частини вчення Піфагора та масонського ордену, можна дійти висновку, що масонство споріднене з піфагоризмом у розумінні цілей та завдань філософії, символічному кодуванні головних ідей, трактовці впливу «символу» на людську спільноту, висвітленні ролі філософа в перебудові соціальної структури суспільства. Масони запозичили від піфагорійців розуміння паняття «гармонія – порядок», яке вони намагалися застосувати в суспільному будівництві для створення нових соціальних відносин.

Ключові слова: Піфагор, масонство, піфагоризм, символ, ритуал, суспільство.

Вступ. Під куполом найвідомішого у світі масонського храму (Freemasons Hall) у Лондоні намальована головна фреска ордену, на якій зображені легендарні батьки – засновники світового масонства: Соломон (цар Іудеї, творець Єрусалимського храму), Хірам (перший масон-будівельник храму), Піфагор та Евклід. З одного боку, ця фреска показує єдність релігії (біблійні персонажі) та науки (давньогрецькі вчені), з іншого – вказує на історичні та філософські витоки масонського дискурсу (в масонів є численні ложі під назвою «Піфагор», особливий масонський храм під назвою «Храм Піфагора» у США).

Творцеві філософії Піфагору присвячені тисячі книг та статей вчених і публіцистів XVII – XXI ст., хоча до І. Ньютона (часу формування масонського ордену) постать Піфагора була мало відома широкому загалу та перебувала в тіні Аристотеля, Платона, Сократа [1]. Про масонські симпатії до Піфагора є поодинокі згадки в науковій монографії, але «орденська» масонська література, що тривалий час була прихована від дослідників, рясніє твердженнями про обожнення масонами Піфагора як «засновника масонства» [2]. При всій очевидності таких симпатій вони не акцентовані істориками філософії через обставини штучної маргіналізації філософської складової частини масонства в консервативних наукових середовищах. Недослідженість теми підштовхнула автора на подальші розвідки масонських запозичень з античної філософії.

Зацікавленість масонською філософською системою має довгу історичну традицію, в якій помітна певна циклічність. Її перша хвиля припадає на XVIII ст., коли масонство стало затверджуватися в різних країнах, друга – пов'язана зі сплеском інтересу до містики в системі культури модерну на межі XIX та XX ст., третя належить до початку XXI ст. і характеризується посиленням уваги до проблем містики як культурно-історичного та філософського феномена [3]. Матеріали, що накопичені філософською наукою до теперішнього часу, залишаються несинтезованими (не проведено філософську кваліфікацію містики), нез'ясованою є історія містики як форми організації трансцендентного досвіду.

Мета та завдання статті – виокремити комплекс елементів масонського соціально-філософського дискурсу, що наслідують ідеї Піфагора, пояснити зумовленість цього вибору соціальними завданнями масонства.

Методами дослідження є аналітичний, порівняльний, системний, структурно-інституційний, соціокультурний підходи. Ключовими стали принципи історизму, синкретизму, об'єктивності, системності та відповідності. Принцип історизму дає змогу, з позиції динаміки, розглянути особливості взаємозумовленості систем. Принцип синкретизму пропонує розгляд

проблеми крізь призму взаємозв'язків усіх чинників та характерних рис, коли трансформація одного фактора тягне за собою ланцюг змін у всіх сферах діяльності суспільства. Порівняльний аналіз цілком доречний, бо масонство будується, в тому числі, на запозиченні окремих релігійних та філософських ідей.

Результати. Вже на межі XVII та XVIII ст. масони явили світу свою оригінальну філософію нового соціального устрою, підштовхуючи суспільства провідних країн світу (Англії, Франції, Нідерландів) до глобальних змін. Створюючи проєкції майбутнього, масони прагнули знайти опору в минулому, залучаючи до свого «пантеону» Піфагора та Евкліда, загадкових тамплієрів та філософів-розенкрейцерів. Історія масонства показує зв'язок різних масонських систем із соціально перетворювальною проблематикою, вперше позначеною Піфагором, який поставив проблему зміни суспільних відносин за допомогою законів світової гармонії. Водночас декларована головна ціль світового масонського руху напряму пов'язана із змінами в суспільстві. Орден вільних каменярів (масонів), як і «Піфагорійський союз» (закрите просвітницько-містичне товариство), є братством, але це братство мало не локальний, а всесвітній характер. На сайті freemasoninformation.com самі масонські ідеологи вказують сутність масонства: «Масонство – це філософська організація, яка наголошує на вивченні моральних символів для формування особистісних якостей своїх членів, для більш глибокого розуміння людства і суспільства. Живучи нині у «відкритому суспільстві», масонство пропонує людству цінності традиції, свободи та милосердя (абсолютної досконалості людського духу)».

На фронтисписі першого видання «Книги статутів» масона Д. Андерсона (1723 р.), у примітці Д. Андерсона до масонської «Книги статутів» (1738 р.) Піфагор фігурує як батько-засновник масонства [4, с. 30]. Професор Кембриджського університету У. Гатрі твердив, що для Піфагора «спонукальною причиною для вивчення «космосу» було прагнення тісно узгодити наші власні «я» із його законами» [5, с. 391]. Тобто саме соціальні перетворення, прагнення змін у соціальному та особистому просторах були головними та спонукальними у філософії та діяльності Піфагора та піфагорійців.

Грецька цивілізація часів Піфагора відчувала певну «ейфорію» від успіхів будівництва власної оригінальної колоніальної системи, коли Середземне та Чорне моря опинилися під владою грецьких купців без кривавих зіткнень із місцевим населенням. Така «грецька зовнішня політика» породжувала ідеал соціальної злагоди, відкидаючи все те, що розділяло людей: релігійні та етнокультурні особливості. Вона давала змогу проводити експерименти зі «створення нових світів», формувати та затверджувати нові форми соціально-політичного, державного устрою на колонізованих землях. Вже у XVIII ст. масони фактично повторили цей шлях на американському континенті.

Нині Піфагора розглядають і як поборника свободи, і як прихильника диктатури «елітарної групи правителів» – «ноократії», «меритократії». У XVIII – XX ст. масонів звинувачували у всіх революціях та у таємних змовах – формуванні «елітарних диктатур» (у XX ст. навіть сформувалася певна «масонофобія» – теорія «масонської змови»). Звісно, серед масонів були крайні революціонери-руйнівники (Михайло Бакунін, Петро Кропоткін, Прудон) та військові диктатори (Джордж Вашингтон, Симон Болівар), але їх об'єднувало те, що вони не були задоволені «станом речей на сьогодні» та (як піфагорійці) прагнули будувати «новий світ» соціальної «гармонії».

Піфагор пропонував затвердити у світі владу «посвячених» науковців. Така структура – «Рада Трьохсот» (із числа піфагорійців) – стала б головним регулятором суспільства. Незважаючи на прихильність до такої елітарної структури, піфагорійці стали першими провідниками ідей «рівності», «справедливості», «справедливого закону», як запоруки соціальної гармонії. Державний ідеал Піфагора полягав у «порядку та гармонії», був однаково далекий від гніту тиранів та хаосу охласу.

Піфагор бачив на чолі держави розумних та добродішних, жалісливих володарів, посвячених шляхом складних ритуалів у таїнства «символічного світу», володарів, що, спираючись на науку та мораль, проводять «гармонічні зміни». Керівники суспільства мають постійно

та наполегливо працювати над собою, очищуючись від чвар дисгармонії та оманливих забобонів. Такий шлях наслідують масони, бо головним завданням членів масонського ордену є моральне вдосконалення, контроль над чуттєвим світом, «праця з отісування власного каменя» (звідси характеристика, що з'являється у XVIII ст. – «отесані та неотесані» люди) [6].

Тривалий час науковці розглядали Піфагора тільки як «чудотворця та містагога» (Агріппа Неттестаймський мав Піфагора за «релігійного мага») [7, с. 49]. Звернення до Піфагора як до великого філософа та науковця зародилося у XVII ст. зусиллями ідеологів розенкрейцерства-масонства. Тоді ж почалося друге життя соціальних конструкцій Піфагора, але вже у розенкрейцерсько-масонській «обгортці». У книзі розенкрейцера Міхаела Майера «Аталанта щотікає» (1618 р.) ідеї загального братства пов'язуються з ідеями гармонії, будівництвом ідеального суспільства. Масон Е.М. Рамсей у книзі «Подорожі Кіра» (1727 р.) та масон К.Ф. фон Кеппен у книзі «Крата Репо» (1775 р.) відтворюють піфагорійські ідеї соціальної гармонії. Один із перших ідеологів масонства Ісаак Ньютон (за твердженням масонських історіографів) взяв на озброєння вчення про гармонію Піфагора. Лідер масонів-ілюмінатів Адам Вейсгаупт написав книгу «Піфагор, або Міркування про мистецтво таємного правління світом» (1787 р.) в якій пропонував як майбутній державний устрій піфагорійську утопію [7, с. 40–41]. Масон В.-А. Моцарт використав піфагорійську та масонську символіку як зовнішню основу опери «Чарівна флейта».

Треба вказати, що масонство до свого офіційного «відкриття» запозичило ідеї античних філософів. Вже у першому відомому документі «оперативних масонів» «Regius Poem» (XV ст., холліуеллський манускрипт) згадується Евклід та надзвичайна цінність науки про гармонію – геометрії. У легендарному документі, який знайшов масон-філософ Джон Локк (1696 р.), сказано: «Піфагор подорожував для отримання освіти в Єгипет і Сирію, і в усіх країнах, де фінікійці ввели масонство, він отримував доступ у масонські ложі, в яких багато чого навчився <...> в Кротоні, він заснував велику ложу і підготував чимало масонів» [4, с. 22].

Піфагорійське братство мало закритий, герметичний характер, вступити до нього міг не кожен, до кандидата висувалися спеціальні вимоги. За аналогією з Піфагорійським союзом (орденом), масонство є закритою організацією, що приймає до своїх лав тільки тих прохачів, які відповідають певним вимогам. Перш за все, кандидат має бути людиною «вільною та доброї слави», не бути атеїстом. Для вступу до «Ордену» (як до піфагорійського, так і до масонського), необхідно було пройти ритуал посвяти. Ритуал посвяти у піфагорійців був оточений таїнствами, розголошення яких суворо каралося. Піфагор вважав, що важливі знання мають бути таємними, недоступними для непосвячених. У громаді Піфагора існувало кілька ступенів посвяти, і ті, хто перебував на початкових ступенях посвяти, не знали, що чекає їх на наступних. У масонів також важливими елементами є посвята в таємниці ордену та покарання за розголошення таємниць. Згідно з масонським ритуалом, «першим обов'язком вільного муляра є зберігати у суворій таємниці все те, що ви тут почувете, побачите або в подальшому пізнаєте в Храмі» [8, с. 10]. Обітниця мовчання, що давалася піфагорійцями, знайшла відображення в символіці «Бик на мові», який означав «тримай язика за зубами» [9, с. 23].

Таємниці піфагорійців не могли поширюватися за межами піфагорійської громади внаслідок режиму «суворого мовчання». Явлів свідчить про таємний характер громади: «Викликає подив <...> найсуворіша утаємниченість: протягом стількох поколінь нікому, вочевидь, не потрапляли в руки ніякі записки піфагорійців аж до часу Филолая» [10, с. 146–147]. Частина масонського вчення, як і піфагорійське вчення, передається тільки усно, від вчителя учню. Обітницю мовчання, яку дають піфагорійці, продовжують закони масонського ордену: спочатку мовчить учень, потім мовчить учитель.

Масони, як і піфагорійці, пов'язані певними суворими зобов'язаннями про нерозголошення всього, що відбувається в ордені, в масонів сформувалася особлива філософія мовчання. Вони створили оригінальну невербальну мову символів, розглядаючи мовчання як форму внутрішньої мови (діалогу з самим собою). Водночас мовчання ще більше актуалізує та посилює сферу

секретності. Мовчання сприймається як соціальний акт, як маркер таємничості та захисту від мовних маніпуляцій. Водночас мовчання, за масонським ритуалом, спонукає учнів до самостійного надраціонального пізнання.

Філософська школа Піфагора, як і масонство, «була певною мірою низкою ініціацій, оскільки він змушував учнів проходити через різні ступені» [11, с. 282]. У масонстві є три основних ступеня посвяти: учень – перший, підмайстер – другий, майстер – третій градуси. Учнім ставилося в обов'язок знання математики та геометрії. Система знань Піфагора включала в себе: арифметику (науку про гармонію числа), геометрію (науку про гармонію життя), музику (науку про гармонію звуків), астрономію (науку про гармонію космосу). Ці знання вважалися необхідними для розуміння Бога, людини, суспільства [12, с. 12].

У масонстві Бог та геометрія позначаються літерою «G». В англійській мові слова «геометрія» (geometry) і «Бог» (God) починаються з однієї і тієї самої літери, однак, незалежно від мови та ритуалу, з масонської точки зору, «G» символічно ототожнює Невимовне Ім'я Бога та науку «божественної гармонії» – Геометрію [13, с. 2]. «Бог постійно геометрує», – казав Платон [14, с. 16]. Масони шанують як свій орденський символ прямокутний трикутник Піфагора з довжиною сторін 3, 4 і 5, який зображувався на ритуальних килимках із квадратами над катетами та гіпотенузою і називається «Піфагором». Як і «47-ма теорема Евкліда», цей трикутник є символом керівника («Достойного Майстра») масонської ложі. Дотримуючись зразків античності, масони засвоїли ідею про закляття хаосу невпорядкованої первозданної природи геометрією – гармонією, про подолання хаосу геометрією – гасло масонів «Ordo ab Chao» («Порядок із Хаосу»).

Вже античні автори вважали, що головні таємниці Піфагора знаходяться в символах. Ямвліх свідчить, що «найбільш необхідним у Піфагора вважався спосіб навчання через символи <...> треба тільки ясно розчленувати приховані натяки і таємні значення піфагорійських символів, щоб зрозуміти, як багато правильного і істинного міститься в них, коли вони розкриті та звільнені від загадкової форми» [10, с. 49, 138, 491].

Сучасний масонський ритуал говорить про цифрову символіку, властиву піфагорійцям: «сім років будівництва Храму Соломона, сім Вільних Наук та Мистецтв – тривіум (граматика, риторика, логіка) та квадрівіум (арифметика, геометрія, музика, астрономія). Сходження по семи сходинках Вільних Наук та Мистецтв розглядалося масонами не тільки буквально, але й символічно. Ступінь логіки означала пізнання методів Знання. Граматика та риторика розглядалися не тільки як науки про мову, але й про всі засоби переконання співрозмовника у своїй правоті, про всі філософські праці світу. Сходячи на ступені арифметики та геометрії, масон символічно осягав усі науки взагалі. Геометрія для масонів була «священною наукою», спрямованою на вдосконалення людства, наукою, якою керує Бог – Великий Архітектор Всесвіту (Великий Геометр), «геометрія» стала ім'ям Бога [8].

Зацікавленість піфагорійців та масонів символікою пояснюється їхнім прагненням пізнати і використовувати універсальні закони задля соціальної перебудови. Говорячи словами філософа ХХ ст. Ернста Кассірера, символ – це «не просто образ, який замінює інший образ, але собі завжди апріорна форма, яка організовує наше пізнання» [15, с. 304]. Альфред Шюц у роботі «Символ, реальність та суспільство» розмірковував: «Символи безпосередньо «означають» не речі, а саме уявлення про них <...> Або взаємозв'язок між суспільством та системою символів являє собою такого роду процес, що всі символи або, принаймні деякі з них, мають джерело в суспільстві, але, одного разу встановившись, надають, своєю чергою, зворотний вплив на структуру самого суспільства?» [16, с. 458, 461].

Масони запозичили у піфагорійців більшість своєї символічної мови, головні числові символічні ототожнення, пентаграму, ритуальні знаряддя – циркуль та лінійку, «теорему Піфагора». Символіка подорожі за знаннями (наслідувала подорожі Піфагора) стала основою другого градуса посвяти в масонський орден. У масонському обряді ініціації профана у перший градус неофіт здійснює три символічних подорожі – випробування, в яких він проходить очищення вітром, водою та вогнем.

Бертран Рассел вказував, що з Піфагора почалося «поєднання релігії та міркування, морального натхнення та логічного захоплення тим, що є позачасовим, – поєднання, яке починається з Піфагора і відрізняє інтелектуальну теологію Європи від більш відвертого містицизму Азії. Якби не він, то християни не вчили б про Христа як про Слово; якби не він, теологи не шукали б логічних доказів буття Бога та безсмертя» [17, р. 101]. Ця оцінка внеску Піфагора у скарбницю світової думки цілком слушна та співзвучна масонській парадигмі, бо вона базується на поєднанні раціонального та інтуїтивного пізнання, на обоженні науки та подоланні згубного та штучного (на думку масонів) розриву між наукою та релігією.

Філософ О. П'ятигорський у бесіді про Піфагора вказав, що останній був засновником «раціоналістичної релігії», такий раціоналізм перейшов до масонів, в яких наука почала відігравати майже ритуальну роль [18]. Водночас масонство підхопило створений Піфагором тип соціально-активного філософа, який оточений учнями та наставляє володарів у питаннях соціального конструювання. Масони наслідували піфагорійське ставлення до ролі філософа як активного громадянина, що будує майбутнє за допомогою «інструментів гармонії».

Висновки. Масонство, намагаючись знайти легітимізацію, прагнуло спиратися на стародавні авторитети та зразки. Піфагор був одним зі стовпів їхньої філософської конструкції. Особливу привабливість для масонів мали суспільні ідеали Піфагора, в яких вони бачили модель майбутнього світу. Візія Піфагора посилюється позачасовим впливом його ідей, що перебуваючи в постійній генезі, формують нові сенси та спільноти, даруючи людям мрію про загальну «гармонію».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Жмудь Л.Я. Наука, философия и религия в раннем пифагореизме. Санкт-Петербург, 1994. 376 с.; Жмудь Л.Я. Пифагор и ранние пифагорейцы. Москва, 2012. 445 с.; Леонтьев А.В. К вопросу об образе Пифагора в античной традиции VI – V веков до н. э. *Мнемон. Исследования и публикации по истории античного мира* / Под ред. проф. Э.Д. Фролова; Панченко Д.В. Парадокс Пифагора. *Индоевропейское языкознание и классическая филология*. Вып. XII: Материалы чтений, посвящённых памяти проф. И.М. Тронского. Москва, 2008. С. 350–363. Пифагорейская традиция / под ред. Афонасин Е.В., Афонасина А.С., Щетников А.И. Санкт-Петербург : Изд. РХГА, 2014. 747 с.; Гатри У.К.Ч. История греческой философии. Т. 1. Ранние досократики и пифагорейцы. Санкт-Петербург : В. Даль, 2015. 864 с.; Hernandez de la Fuente D., *Vidas de Pitagoras*, Girona, Ediciones Atalanta, 2011. Ferguson K. *Pythagoras : His Lives and the Legacy of a Rational Universe* / London / Icon, 2008. 366 p.
2. Riedweg C. *Pythagoras: His Life, Teaching, and Influence*, trans. Steven Rendall / Ithaca : Cornell University Press, 2005. 200 p.
3. Аржанухина С.В. Образ человека по уставу вольных каменщиков. *Философские науки*. 1991. № 11. С. 167–173; Аржанухина С.В. Философские взгляды русского масонства. Екатеринбург : УрГУ, 1995. 224 с.; Розина В.М. Эзотерический мир. *Общественные науки и современность*. 1992. № 4; Курносова Ю.В. Эзотеризм как культурно-исторический феномен : дис. ... д-ра философ. наук. Москва, 1997; Сахарова В.И. Русское масонство и идея гностицизма. *Дельфис*. 1996. № 3; Бессонова Л.А. Мистическое как индивидуальный опыт человека. *Ученые записки Казан. ун-та*. 2008. Т. 150, кн. 4; Балагушкина Е.Г. Аналитическая теория мистики и мистицизма. *Мистицизм: теория и история*. Москва : ИФРАН, 2008; Климовича А.Г. Религиозный мистицизм как философская проблема : дис. ... канд. философ. наук. Тюмень, 2003; Ладова О.Н. Специфика интерпретации мистического опыта : автореф. дис. ... канд. философ. наук. Томск, 2001; Федорова А.А. «История меня»: традиция европейской философской мистики и строительство персональных миров. Санкт-Петербург : Изд. СПб. ун-та, 2006; Яцевича О.Б. Философский анализ особенностей духовной природы мистицизма: автореф. дис. ... канд. философ. наук. Кемерово, 2004; Пятигорского А. Кто боится вольных каменщиков? Феномен масонства. Москва : НЛО, 2009. 448 с.; Халтурина Ю.Л. Философия русских масонов конца XVIII – начала XIX веков: критическая реконструкция : автореф. ... канд. философ. наук. Екатеринбург, 2010; Матвеев В.О. Роль містичних рухів і сект в збереженні генетичного зв'язку християнства з східними релігійними традиціями в контексті формування нової духовності. *Гілея*. 2008. Вип. 12. С. 258–268.

4. Морамарко М. Масонство в прошлом и настоящем. Москва : Прогресс, 1989. 304 с.
5. Гатри У.К.Ч. История греческой философии. Т. 1. Ранние досократики и пифагорейцы. Санкт-Петербург : В. Даль, 2015. 864 с.
6. Масонський ритуал. *Документи ВЛУ*. К. 2010.
7. Жмудь Л.Я. Пифагор и ранние пифагорейцы. Москва, 2012. 445 с.
6. Катехизис и ритуалы первого, второго и третьего градуса ДПШУ. Москва : Пламенеющая звезда, 1991. 147 с.
7. Серова Ю.О. Эпоха просвещения и тайные общества. *Вестник ВолГУ*. Серия 4. Вып. 8, 2003. С. 37–41.
8. *Масонський ритуал. Документи ВЛУ*. К. 2010.
9. Сигачев А. Пифагор (научно-популярный очерк). *Знание. Понимание. Умение*. 2010. № 6.
10. Фрагменты ранних греческих философов: Ч. 1. От эпических теокосмогоний до возникновения атомистики / Под ред. А.В. Лебедева. Москва : Наука, 1989. 575 с.
11. Холл Мэнли П. Энциклопедическое изложение масонской, герметической, каббалистической и розенкрейцеровской символической философии / Пер. с нем. С. Целищева. Москва : Эксмо, Санкт-Петербург : Мидгард, 2007. 1008 с.
12. Дуглас Смит. Работа над диким камнем: Масонский орден и русское общество в XVIII веке. Москва : Новое литературное объединение, 2006. 224 с.
13. Клауди К.Х. Введение во франкмасонство. Книга Ученика. Москва : Мемфис-Мицраим, 2001. 20с.
14. Драч Г.В. Рождение античной философии и начало антропологической проблематики. Москва : Гардарика, 2003. 318 с.
15. Кассирер Э. Философия символических форм В 3 т. Т. 3. Москва; Санкт-Петербург : Университетская книга, 2002. 397 с.
16. Шюц А. Избранное: Мир, светящийся смыслом. Москва : РОСПЭН, 2004. 1056 с.
17. Russell, B. History of Western Philosophy and its Connection with Political and Social Circumstances from the Earliest Times to the Present Day. London : Allen & Unwin, 1946. 488 p.
18. Александр Пятигорский на Свободе. URL: <https://www.svoboda.org>; Пятигорский А. Кто боится вольных каменщиков? Феномен масонства. Москва : Новое литературное обозрение. 2009. 448 с.

REFERENCES

1. Zhmud L.Ya. Nauka, filosofiya i religiya v rannem pifagoreizme. SPb., 1994. 376 s.; Zhmud L Ya. Pifagor i rannie pifagoreytsy. M., 2012. 445 s.; Leontev A. V. K voprosu ob obraze Pifagora v antichnoy traditsii VI—V vekov do n. e. *Mnemon. Issledovaniya i publikatsii po istorii antichnogo mira*. Pod red. prof. E.D. Frolova; Panchenko D.V. Paradoks Pifagora. *Indoevropskoye yazykoznanie i klassicheskaya filologiya*. Vip. XII: Materialy i chteniya, posvyaschyonnyh pamyati prof. I. M. Tronskogo. M., 2008 g. S. 350–363. Pifagoreyskaya traditsiya / pod red. Afonasin E.V., Afonasina A.S., Schetnikov A.I. SPb.: Izd. RHGA, 2014. 747 s.; Gatri U.K.Ch. Istoriya grecheskoy filosofii. T. 1. Rannie dosokratiki i pifagoreytsy. SPb. : V. Dal, 2015. 864 s.; Hern Andez de la Fuente, D., Vidas de Pitdgoras, Girona, EdicionesAtalanta, 2011. Ferguson K. Pythagoras: His Lives and the Legacy of a Rational Universe. London/Icon 2008. 366 p.
2. Riedweg C. Pythagoras: His Life, Teaching, and Influence, trans. Steven Rendall / Ithaca : Cornell University Press, 2005, 200 p.
3. Arzhanuhina S.V. Obraz cheloveka po ustavu volnyih kamenshchikov. *Filosofskie nauki*. 1991. N 11. S. 167–173; Arzhanuhina S.V. Filosofskie vzglyadyi russkogo masonstva. Ekaterinburg : UrGU, 1995. 224 s.; Rozina V.M. Ezotericheskiy mir. *Obschestvennyye nauki i sovremennost*. 1992. #4; Kurnosova Yu.V. Ezoterizm kak kulturno-istoricheskiy fenomen : dis. ... d-ra filosof. nauk. M., 1997; Saharova V.I. Russkoe masonstvo i ideya gnostitsizma. *Delfis*. 1996. #3; Bessonova L.A. Misticheskoe kak individualnyiy opyt cheloveka. *Uchen.zap. Kazan. un-ta*. Kazan, 2008. T. 150, kn. 4; Balagushkina E.G. Analiticheskaya teoriya mistiki i mistitsizma. *Mistitsizm: teoriya i istoriya*. M. : IFRAN, 2008; Klimovicha A.G. Religioznyiy mistitsizm kak filosofskaya problema : dis. ... kand. Filosof. nauk. Tyumen, 2003; Ladova O.N. Spetsifika interpretatsii misticheskogo opyta : avtoref. dis. ... kand. filosof. nauk. Tomsk, 2001; Fedorova A.A. «Istoriya menya»: traditsiya evropeyskoy filosofskoy mistiki i stroitelstvo personalnyih mirov. SPb. : Izd. SPb. un-ta. 2006;

Yatsevicha O.B. *Filosofskiy analiz osobennostey duhovnoy prirody mistitsizma* : avtoref. dis. ... kand. filosof. nauk. Kemerovo, 2004; Pyatigorskogo A. *Kto boitsya volnyih kamenschikov? Fenomen masonstva*. M. : NLO, 2009. 448 s.; Halturina Yu.L. *Filosofiya russkih masonov kontsa XVIII – nachala XIX vekov: kriticheskaya rekonstruktsiya* : avtoref. ... kand. filosof. nauk. Ekaterinburg, 2010. *MatvEEv V.O. Rol mIstichnihruhIv I sekt v zberezheni genetichnogo zv'yazku hristiyanstva z shidnimi religiynimi traditsiyami v konteksti formuvannya novoyi duhovnosti. Gileya*. 2008. Vip. 12. S. 258–268.

4. Moramarko M. *Masonstvo v proshlom i nastoyaschem*. M., Progress, 1989. 304 s.

5. Gatri U.K.Ch. *Istoriya grecheskoy filosofii*. T. 1. *Rannie dosokratiki i pifogoreytsyi*. SPb. : V. Dal, 2015. 864 s.

6. *Masonskiy ritual. Dokumenti VLU*. K. 2010.

7. Zhmud L.Ya. *Pifagor i rannie pifagoreytsyi*. M., 2012. 445 s.

6. *Katehizis i ritualy pervogo, vtorogo i tretogo gradusa DPSHU*. M. : Plameneyuschaya zvezda, 1991. 147 s.

7. Serova Yu.O. *Epoha prosvescheniya i taynyie obschestva. Vestnik VolGU. Seriya 4*. 2003. Vyip. 8. S. 37–41.

8. *Masonskiy ritual. Dokumenti VLU*. K. 2010.

9. Sigachev A. *Pifagor (nauchno-populyarnyy ocherk). Znanie. Ponimanie. Umenie*. 2010. № 6

10. *Fragmenty rannih grecheskih filosofov: Ch. 1. Ot epicheskikh teokosmogoniy do vznikhoveniya atomistiki / Pod red. A.V. Lebedeva*. M. : Nauka, 1989. 575 s.

11. *Holl Menli P. Entsiklopedicheskoe izlozhenie masonskoy, germeticheskoy, kabbalisticheskoy i rozenkreytserovskoy simvolicheskoy filosofii / Per. s nem. S. Tselischeva*. M. : Eksmo, Spb.: Midgard, 2007. 1008 s.

12. *Duglas Smit. Rabota nad dikim kamnem: Masonskiy orden i russkoe obschestvo v XVIII veke*. M. : Novoe literaturnoe ob'edinenie, 2006. 224 s.

13. *Klaudi K.H. Vvedenie vo frankmasonstvo. Kniga Uchenika*. M. : Memfis-Mitsraim, 2001. 20 s.

14. *Drach G.V. Rozhdenie antichnoy filosofii i nachalo antropologicheskoy problematiki*. M. : Gardariki, 2003. 318 s.

15. *Kassirer E. Filosofiya simvolicheskikh form V 3 t. T. 3*. M.; SPb. : Universitetskaya kniga, 2002. 397 s.

16. *Shyuts A. Izbrannoe: Mir, svetyaschiysyasmyslom*. M. : ROСПEN, 2004. 1056 s.

17. *Russell, B. History of Western Philosophy and its Connection with Political and Social Circumstances from the Earliest Times to the Present Day*. London : Allen & Unwin, 1946. 488 s.

18. *Aleksandr Pyatigorskiy na Svobode*. URL: <https://www.svoboda.org>; *Pyatigorskiy A. Kto boitsya volnyih kamenschikov? Fenomen masonstva*. M. : Novoe literaturnoe obozrenie. 2009. 448 s.

Dymchuk Anatolii Volodymyrovych

Postgraduate Student at the Department of Philosophy

Odessa I.I. Mechnikov National University

2, Dvorianska st., Odesa, Ukraine

PYTHAGORAS VISION IN THE SOCIAL “CONSTRUCTIONS” OF THE MASONIC SYMBOLISM

The article is analyzing Pythagoras philosophy impact on a 17-18th century masonic discourse forming. Considering social and symbolic components of the Pythagoras and masonic Order studies one can conclude that free masonry is allied with the Pythagoreanism in a philosophy goals and tasks understanding, in a symbolic codification of the main ideas, in a “symbol” influence on a people community treatment, in a philosopher’s society social structure rebuilding role treatment. Exactly by the efforts of the rosicrucians-masonry ideologists the “second life” of the Pythagoras social constructions has started, however this time in a rosicrucians-masonic “cover”. In M. Mayer, A.M. Ramsey, K.F. von Koppen, A. Weishaupt works, in masonic rituals of the 18th century the Pythagorean ideas of social harmony and ideal society construction have been reproduced. Masons have borrowed from Pythagoreans the “harmony – order” concept understanding, which they tried to

use in a social constructing for the new social relations creating. In an article suggested the special attention is payed to the Pythagorean and Masonic symbolic languages matchings, which are directly touching the social transformations paradigm. Masons developed Pythagoras idea of the unordered primeval nature chaos spell by geometry. Masons followed the developed by Pythagoras course of teaching laymen by symbols cognition, have borrowed digital symbolism from the Pythagoreans. The surrounding world was considered by masons not only word of word, but also symbolically, and geometry received a "holy science" grade, which was directed to a mankind perfection. The investigation proved masons have borrowed most of their symbolic language from Pythagoreans. Pythagoreans and masons' symbolism concernment is explained by their will to learn and to use universal laws for the social reformation. While generating masonic movement, its founders have chosen the way of legitimization by historical authorities and bible-antique examples. Pythagoras became one of the first masonic Order philosophical construction columns. Special attraction for the masons was in Pythagoras social ideas, where they saw the future world model, the world driven by smart, moral leaders with the messianic qualities of the philosophers-visionaries.

Key words: *Pythagoras, free masonry, Pythagoreanism, symbol, ritual, society, social reformations.*